

ವಿಷ್ಣುತೆಯಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ

ದಸರಾ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ - 2013

ಸಿ. ಶಿಖಾ ಐ.ಎ.ಎಸ್.

ದಸರಾ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ,
ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಮೈಸೂರು.

ಎನ್. ಪಾಲಯ್ಯ

ದಸರಾ ಉಪವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಆಯುಕ್ತರು,
ಮೈಸೂರು ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ,
ಮೈಸೂರು.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಟಿ.ಎನ್.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮತ್ತು ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು,
ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆ ಮಂಡಳಿ, ಮೈಸೂರು.

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಎನ್.ಕೆ. ಲೋಲಾಕ್ಷಿ

ಡಾ. ಮುಜಾಫರ್ ಅನ್ಸಾರಿ

ಡಾ. ಶಿವಪ್ಪ ಆರ್

ಗುಜ್ಜಗೂಡು ರಮೇಶ್

26. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಮತ್ತು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಸರಾ

- ವಿಜಯಕುಮಾರಿ.ಎಸ್.ಕರಿಕಲ್

ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದಸರಾ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ದಸರೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಪಾಲು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಇದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ದಸರಾ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಘಟ್ಟ ಹಾಕುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಘಟಸ್ಥಾಪನೆಯು ಮನೆದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಗಳಾದ ಅಂಬಾಭವಾನಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿಯೇ ಇದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವೂ ಹೌದು.

ಆಶ್ವಯುಜ ಮಾಸ ಹಿಂಗಾರು ಮಳೆಯ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂಗಾರು ಕೃಷಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಆರಂಭ. ಮಹಾಲಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮರುದಿನದಿಂದ ಆಶ್ವಯುಜ ಮಾಸ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಶ್ವಯುಜ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪ್ರತಿಪದೆಯಂದು ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ಪಂಚಮಿಯಂದು ಘಟಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವರು. ಪ್ರತಿಪದೆಯಂದು ಆರಂಭವಾದ ಹಬ್ಬ ನವಮಿಯಂದು ಕೊನೆಗೊಂಡರೆ ಪಂಚಮಿಯಂದು ಆರಂಭವಾದದ್ದು ದಶಮಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಒಂಭತ್ತು ದಿನಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಐದು ದಿನಗಳ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಚರಣೆಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಮನೆಯ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಆಶ್ವಯುಜ ಮಾಸದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಗಾರಿನ ಮಳೆ ಮುಗಿದು ಹಿಂಗಾರು ಮಳೆ ಆರಂಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮನೆಗಳನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವುದು, ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಹಾಸಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಗೆದು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರೆಗಳು ದಿನನಿತ್ಯದ ಬಳಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿಟ್ಟಿರುವ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತೆಗೆದು ತೊಳೆದು ಶುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಡೀ ಮನೆಯ ನವೀಕರಣವೇ ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಮುಡುಕು ಒಂದನ್ನೊ ಬಿಡದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡುವುದು ನೆಲ ಸಾರಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಒಂದು ಅಭಿಯಾನದಂತೆ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಹಂತವೇ ಘಟ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಆಶ್ವಯುಜ ಪ್ರತಪದ ಅಥವಾ ಪಂಚಮಿಯಂದು ದೇವರ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆ ಎಲೆ, ಔಡಲೆಲೆ, ಕುಂಬಳೆಲೆ, ಇದು ಯಾವುದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪತ್ರೋಳಿ ಹಾಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣು ಅಥವಾ ಎರೆಮಣ್ಣನ್ನು ಎರಡರಿಂದ ಎರಡೂವರೆ ಅಂಗಲಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗುವಂತೆ ಹರಡುತ್ತಾರೆ. ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣಾದರೆ ಅದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹಾಕಬಹುದು. ಎರೆಮಣ್ಣಾದರೆ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ದಪ್ಪ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಒಂದು ಹೊಸ ಮಣ್ಣಿನ ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಾಳೆಎಲೆಯ ಹರಡಿದ ಮಣ್ಣಿನ ನಟ್ಟಿನ ನಡುವೆ ಇಟ್ಟು ಅದರ ಸುತ್ತ ನವಣೆ, ಜವೆ, ನೆಲ್ಲು ಜೋಳ ಹನ್ನೊಂದು , ಒಂಭತ್ತು ಅಥವಾ ಐದು ತರಹದ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಹರಡಿ ಚೆಮುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಾಳೆಯೆಲೆಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೀಪಗಳು ಒಂಭತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೊಸ ಹರಿವಾಣಗಳನ್ನು ತಂದು ಗೇಣುದ್ದದ ದಪ್ಪ ಬತ್ತಿ ಹೊಸೆದು ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬಿಸಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವುದು ರೂಢಿ. ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೆಡುವ ಬೀಜಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜೋಳ, ಗೋಧಿ, ಕಡಲೆ, ಕುಸುಬಿ, ಹೆಸರು, ನವಣೆ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ತರಹದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕಲೆಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂಭತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಪೂಜೆ ಆರತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನುಭವಿಯಾದವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಒಂಭತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಏನಿದ್ದರೂ